

A CUADRATURA DO CÍRCULO: SOSTIBILIDADE DO SISTEMA DE PENSIÓNS E DESEMPREGO XUVENIL¹

Cristina Sánchez-Rodas Navarro

Catedrática de Derecho del Trabajo y de la Seguridad Social
Universidad de Sevilla

Recibido: 04/12/2016

Aceptado: 12/01/2017

RESUMO

O futuro das pensións é un tema de plena actualidade en España. O envellecemento da poboación é un problema común en toda Europa. É por iso que a sociedade asumiu como algo case inevitable o atraso da idade de xubilación. Paralelamente España ten unha alta porcentaxe de desemprego de menores de 30 anos de idade. Se os mozos non encontran agora emprego, como o van lograr cando a poboación activa se xubile máis tarde?

Palabras clave: Seguridade Social, pensións, garantía xuvenil, desemprego.

ABSTRACT

The future of pensions is a hot topic in Spain. The aging of the population is a common problem throughout Europe. This is why society has assumed the delay of the retirement age as something almost inevitable. At the same time, Spain has a very high unemployment rate for people under 30 years of age. If young people do not find employment now, how will they achieve when the active population retires later?

Keywords: Social Security, pensions, youth guarantee, unemployment.

¹ Traballo realizado no marco do Proxecto I+D financiado polo MINCECO "Boas Prácticas Xurídico-Procesuais en Dereito Laboral e Comunitario para Reducir o Gasto Social con Coste Cero (DER2012-32111)"

SUMARIO

1. ENVELLECIMIENTO DEMOGRÁFICO: LUCES E SOMBRAS; 1.1. A diminución da poboación en idade de traballar, representa necesariamente un obstáculo ao crecemento económico?; 1.2. Incrementar a idade de xubilación contributiva, unha medida imprescindible para a sostibilidade do sistema de protección social?; 1.3. Incrementar a idade de xubilación, unha medida realista?; 2. O DESEMPREGO XUVENIL EN ESPAÑA; 2.1. A garantía xuvenil; 2.2. Balance da garantía xuvenil en españa: moito ruído e poucas noces?; 2.3. Se se atrasa a idade de xubilación e se compatibiliza pensión e traballo, pode diminuír o desemprego xuvenil?; 3. CONCLUSIONES; 4. BIBLIOGRAFÍA

1. O ENVELLECIMIENTO DEMOGRÁFICO: LUCES E SOMBRAS

Duns anos a esta data véñse observando un incremento paulatino, pero constante, respecto ao gasto destinado polo Estado a sufragar as pensións públicas. E a cifra de pensionistas seguirá incrementándose segundo todas as estimacións en paralelo co acceso á xubilación da xeración do baby-boom.

Ademais, a esperanza de vida en Europa e en España vai aumentando en paralelo cos avances médicos. Segundo estimacións publicadas pola Comisión Europea, no ano 2060 a esperanza de vida para os homes terase incrementado en 7,9 anos e 6,5 anos para as mulleres, comparado con 2010. Isto provocará que a taxa de dependencia (poboación de sesenta e cinco anos ou máis con respecto á poboación de entre quince e sesenta e catro) pase a ser do 26% en 2010 ao 50% en 2050 (Libro Branco (2012) páx. 7).

No noso país, en concreto, calcúlase que no ano 2050 o número de pensionistas duplicará ao existente en 2003, sen que pola contra nese período de tempo se prevexa que vaia incrementarse significativamente a poboación activa.

Ademais diso, segundo estimacións da Comisión Europea, actualmente "ao redor dun terzo da vida adulta adoita pasarse xubilado" (Libro Verde (2010) páx. 10).

Desgraciadamente, estes datos, lonxe de verse como un logro dun sistema de Seguridade Social que proporciona unha cobertura eficaz á poboación, pasaron a ser considerados literalmente unha "ameaza" para os sistemas de pensión por repartición.

O envellecemento da poboación, unido á grave crise económica que vén sufrindo España dende hai un lustro e ao dato obxectivo do descenso das cotizacións sociais que motivou que o Goberno tivese xa que recorrer en varias ocasións ao Fondo de Reserva fixo saltar, unha vez máis, todas as alarmas respecto á sostibilidade do sistema público de pensións.

A situación é certamente preocupante, pero quizais non tan alarmante como as noticias que os medios de comunicación transmiten á poboación.

Para empezar, os datos estatísticos deberían ser analizados con maior cautela pois non cabe facer dos mesmos unha única lectura: como indica o Ditame de 4.10.2012 do Comité Económico e Social Europeo sobre o Libro Branco, "para avalar a súa opinión sobre a necesidade dunha reforma das pensións, a Comisión apóiase en estatísticas que poden dar unha imaxe equívoca dos problemas que formula o envellecemento da poboación" (páx. 116).

Precisamente, o argumento recorrente que se utilizou ata a saciedade nos círculos políticos e económicos -e que calou na cidadanía- para xustificar as reformas restritivas de dereitos no ámbito da protección social foi o descenso da natalidade e o aumento da esperanza de vida. E, polo tanto, as previsibles dificultades económicas de que cun menor número de cotizantes poidan aboarse un maior número de pensións no futuro.

Pero xa a Comunicación presentada ao Consello CEE (Sistemas complementarios de Seguridade Social (1991) páx. 189) a propia Comisión das Comunidades Europeas para manter o equilibrio financeiro dos sistemas de repartición no futuro ante o previsible incremento de pensionistas non propoñía como única alternativa a de reducir o importe das futuras pensións, senón que presentaba outra alternativa: recadar máis aumentando as taxas de cotización.

Tampouco o Consello Europeo de Estocolmo de 2001 (Libro Verde (2010) páx. 5) en relación co problema do envellecemento demográfico avogou por reducir o importe das pensións como única alternativa, senón que recomendaba unha tripla estratexia: reducir a débeda pública; aumentar as taxas de emprego, en particular as dos traballadores de máis idade, e a produtividade; e reformar os sistemas de Seguridade Social.

Non obstante, os Estados parecen terse centrado preferentemente na terceira indicación como solución preferente ao aumento da esperanza de vida entre a poboación europea, deixando as outras dúas posibles vías de solución marxinalizadas na práctica.

Ademais diso, tamén haberá que recoñecer que non foi o envellecemento da poboación o culpable do déficit do sistema público español de Seguridade dende 2012. Este déficit é froito da destrución masiva de emprego e, polo tanto, do brusco descenso do número de cotizantes; baixada dos salarios co subseguinte descenso de ingresos por cotizacións; proliferación de contratos "lixo" con baixos soldos que significan menos ingresos por cotizacións, etc.

En calquera caso, compartimos as conclusións de Coquet (2010) cando afirmaba que "competir en salarios con economías de salarios baixos probablemente conduciría a un punto morto. Tal estratexia non pode financiar o alto nivel de protección social que á UE lle gustaría manter. Por suposto, a forma de reducir os custos laborais financiando á vez a protección social podería ser mediante o aumento das bases impositivas (por exemplo, gravando os ingresos en vez do traballo)" (páx. 62).

A sensu contrario resulta evidente, polo tanto, que o envellecemento da poboación non é a única variable a ter en conta no debate sobre o futuro das pensións. Produtividade, mercado de traballo, inmigración...son algúns dos factores que han de ser tomados necesariamente en consideración (Palacios Marques (2010) páx. 115-150).

Nesta mesma liña hai que destacar a Resolución da Confederación Europea de Sindicatos de outubro 2010 sobre o Libro Verde da Comisión, na que se critica que "a

Comisión non fai unha clara distinción entre a "taxa de dependencia demográfica" e a "taxa de dependencia económica".. para os sistemas baseados nun financiamento por repartición ("Pay-As-You-Go"), só a "ratio económica" é determinante, a saber, o número de persoas que están a traballar e polo tanto os que financian, pero tamén o aumento da produtividade e a riqueza producida (PIB) que deben ter un impacto positivo na calidade do emprego e os salarios. Isto significa, finalmente, que fronte a este reto, é esencial centrarse na batalla por "máis e mellores empregos" (páx. 2).

1.1. A DIMINUCCIÓN DA POBOACIÓN EN IDADE DE TRABALLAR, REPRESENTA NECESARIAMENTE UN OBSTÁCULO AO CRECEMENTO ECONÓMICO?

A resposta, aínda que aos non especialistas na materia nos poida sorprender, sería negativa.

O punto de partida pasa por diferenciar entre poboación en idade de traballar e poboación ocupada, que non son termos coincidentes.

En opinión de Fernández Córdón (2016) a ratio de dependencia, indicador puramente demográfico, "ten escasa relevancia na situación económica actual de subocupación, na que só o 57,3% dos que teñen entre 16 e 65 anos está ocupado na economía. Ademais, un 16,3% dos asalariados traballa a tempo parcial e o 23,6% ten un contrato temporal".

Habería que incluír, polo tanto, outro concepto no debate: a "taxa de dependencia económica" (porcentaxe de persoas desempregadas e pensionistas con respecto ás persoas que traballan).

Fernández Córdón (2016) conclúe que dependendo da situación económica non resulta imposible que, aínda diminuindo a poboación en idade de traballar, o emprego e a produción aumentasen. É máis, "moitos dos vaticinios catastrofistas sobre a perspectiva dun gasto de pensións inasumible non resisten unha análise na que todas as variables poden alterarse.

Optimista ao respecto móstrase a propia Comisión Europea que admite que se se alcanzase o obxectivo de emprego da Estratexia Europa 2020 cabería a posibilidade de que en 2050 a taxa de dependencia económica só chegará ata o 79%, dende o 65% actual (Libro Branco (2012) páx. 7).

A Resolución da Confederación Europea de Sindicatos (CES) "En pos duns sistemas de pensións europeos axeitados", parte da premisa de que unha "obvia alternativa para o incremento da recadación por cotizacións en caso de diminución da poboación activa pasa por máis emprego de calidade e mellor retribuído. Mentres que, pola contra, "salarios débiles son "perda de ganancias" para os sistemas de protección social e pensións, en particular". Para a CES o investimento en protección social non é un gasto, é un "investimento produtivo" e non acepta o enfoque da Comisión, tal como está formulado no Libro Verde, pois "condicionar a cantidade e calidade das pensións ás capacidades financeiras dos Estados é" como "poñer o carro diante dos bois" (páx. 4).

En termos análogos pronúnciase o Ditame do Comité Económico e Social Europeo sobre o Libro Branco (2012): "o Comité considera que os Estados membros deberían redistribuír a riqueza; deberían centrar os seus esforzos de reforma durante as próximas décadas no aumento dos ingresos que financian os seus sistemas de pensións, incrementando o emprego, mellorando os mecanismos de recadación de cotizacións e combatendo o traballo non declarado e a evasión fiscal" (páx. 115).

1.2. INCREMENTAR A IDADE DE XUBILACIÓN CONTRIBUTIVA, UNHA MEDIDA IMPRESCINDIBLE PARA A SOSTIBILIDADE DO SISTEMA DE PROTECCIÓN SOCIAL?

O envellecemento da poboación non é un fenómeno ao que fosen alleas as institucións da Unión Europea, como o evidencia a profusión de iniciativas, informes e documentos publicados ao respecto, podendo citarse a título simplemente ilustrativo as Comunicacións da Comisión Europea: "Cara a unha Europa para todas as idades" (1999); "A resposta de Europa ao envellecemento a escala

mundial" (2002); Aumentar o emprego dos traballadores de máis idade e atrasar a súa saída do mercado de traballo" (2004); e "Abordar os efectos do envellecemento da poboación da EU" (2009). Sen esquecer o xa citado Libro Verde "En pos duns sistemas de pensións europeos axeitados, sostibles e seguros" (2010); o Libro Branco "Axenda para unhas pensións axeitadas, seguras e sostibles" (2012) e o Informe "Sobre o Envellecemento 2015. Proxeccións económicas e presupostarias para os 28 Estados membros da UE (2013-2060)".

Pero non sería exacto afirmar que a única solución ao envellecemento da poboación que propugnase a Unión Europea sexa o incremento da idade de xubilación. Certamente, esa posibilidade aparece expresamente considerada en moitos documentos, pero non de xeito exclusivo ou excluín-te.

Ademais diso, hai que ter presente que o aumento xeral da idade de xubilación non ten suficientemente en conta o feito de que aínda hai numerosos sectores industriais nos que a esperanza de vida dos traballadores é considerablemente máis baixa, tal e como afirma a Resolución do Parlamento Europeo de 20.11.2008, "Sobre o Futuro dos Sistemas de Seguridade Social e de Pensións: Financiamento e Tendencia á Individualización".

Pero, ademais, outras posibles iniciativas que os Estados poden acometer para facer fronte ao problema que nos ocupa poderían ser "aumentar as taxas de emprego e mellorar o nivel de saúde da poboación".

Efectivamente, non faltan exemplos nos que para garantir a supervivencia do sistema de pensións malia os cambios demográficos se insta os Estados a promover "o crecemento, a creación de emprego e o acceso a este mediante unha maior transparencia do mercado, aumentar o investimento en capital humano promovendo a investigación e o desenvolvemento, así como a innovación, e mellorando a educación e a formación profesional no contexto da aprendizaxe permanente para todos" (Resolución do Parlamento Europeo de 20.11.2008).

Pero, malia as anteriores consideracións, o certo é que

entre as reformas do sistema de protección social acometidas por todos os Estados membros da EU para reducir o gasto social, sen dúbida a medida estrela foi a de incrementar a idade de acceso á pensión de xubilación (García de Cortázar (2014) páx. 30).

1.3. INCREMENTAR A IDADE DE XUBILACIÓN, UNHA MEDIDA REALISTA?

En España, "o 1 de xaneiro de 2013 entrou en vigor a nova Lei de Actualización, Adecuación e Modernización do Sistema de Seguridade Social, supoñendo probablemente un dos cambios máis significativos producidos no noso sistema de pensións ao longo da súa historia. A nova lei supón unha reforma paramétrica do sistema, con cambios que afectan á idade de xubilación, ao número mínimo de anos de cotización e ao período de anos cotizados tidos en conta no cómputo" (Ayuso et alii, páx. 3).

Reforma "amparada" nas Recomendacións contidas no Anexo III do Libro Branco (2012).

Esa é, a xuízo de Fernández Cordón (2015) a "peor das ideas" pois non se teñen en conta as "dificultades que mostra o sistema para crear emprego e as moi baixas taxas de ocupación entre as persoas de máis de 55 anos" (páx. 235-258).

Que o problema do financiamento do sistema de pensións non se soluciona só atrasando a idade de acceso á xubilación é algo que a propia Comisión Europea recoñece no seu Libro Branco (2012): "o éxito das reformas depende de que se ofrezca ás mulleres e aos homes de máis idade mellores oportunidades para permanecer no mercado de traballo. Isto inclúe adaptar os lugares de traballo e a organización do traballo, fomentar a aprendizaxe ao longo da vida, adoptar políticas rendibles destinadas a conciliar a vida laboral, privada e familiar, tomar medidas para contribuír ao envellecemento saudable e loitar contra as desigualdades de xénero e a discriminación por idade" (páx. 8). "A desaparición progresiva dos plans de xubilación anticipada e o aumento da idade de xubilación deben ir acompañados de medidas que permitan ás persoas

prolongar a súa permanencia no mercado de traballo, mediante disposicións adecuadas en materia de saúde, lugar de traballo e emprego. Pola contra, o impacto nas finanzas públicas podería ser moito menos beneficioso, se as reformas que abordan a idade de xubilación dan lugar a un aumento do número de persoas que se acolle a outros tipos de prestacións (por exemplo, desemprego, invalidez ou asistencia social" (páx. 6).

Medidas estas últimas que, non obstante, polo menos en España, brillan pola súa ausencia nas dúas últimas reformas que afectaron ao sistema de pensións: a de 2011 e 2013.

Ao que hai que engadir que dificilmente se poderá prolongar a vida laboral se non existe unha política sanitaria axeitada, posto que os problemas de saúde non só poden incrementar o número de xubilacións anticipadas senón que especialmente en persoas de idade avanzada con enfermidades crónicas poden ser causa dun incremento do gasto en subsidios de incapacidade temporal e en pensións por incapacidade permanente (Libro Verde (2010) páx. 12). Nesta mesma liña a Resolución de 13.10.2010 da Confederación Europea de Sindicatos (CES) sostén que non ten sentido "pretender estender a vida laboral dos traballadores maiores, cando ao mesmo tempo, estes mesmos traballadores non teñen a oportunidade de permanecer en activo ata a idade legal de xubilación" (páx. 2).

2. O DESEMPREGO XUVENIL EN ESPAÑA

O incremento da natalidade en Europa tampouco parece ser a panacea automática para a viabilidade financeira do sistema de protección social, como o evidencia a elevada taxa de desemprego xuvenil en Europa e en España.

Nos momentos máis álxidos da última crise económica - 2013- a taxa de desemprego xuvenil na Unión Europea superou o 20%, cifra que España -onde o desemprego xuvenil "é practicamente sempre o dobre do desemprego xeral" (Vallecillo Gámez e Cristóbal Molina Navarrete (2013) páx. 21)- superou moi amplamente.

O desemprego xuvenil non só constitúe un auténtico dispendio de capital humano, senón que ademais os catorce millóns de ninis que se estima chegaron a existir na EU terían xerado un gasto que se estimou no 1,2 do PIB da UE. A problemática do desemprego xuvenil, polo tanto, é unha cuestión do maior interese para as institucións europeas como o evidencia a inxente publicación de comunicacións, resolucións e recomendacións sobre esta materia nos últimos anos.

2.1. A GARANTÍA XUVENIL

Para combater o desemprego xuvenil impulsouse, entre outras iniciativas auspiciadas polas institucións europeas, a Garantía Xuvenil que se materializa no compromiso dos Estados membros para velar por que todos os mozos menores de 25 anos -en agosto de 2015 o grupo de idade que podía acollerse á Garantía Xuvenil ampliouse de 16-24 a 16-29 anos- reciban "unha boa oferta de emprego, educación continua, formación de aprendiz ou período de prácticas nun prazo de catro meses tras quedar desempregados ou rematar a educación formal" (Recomendación do Consello (2013) páx. 1).

A Garantía Xuvenil "ten unha vertente formativa" pero tamén unha "vertente laboral" (Morales Ortega (2013) páx. 78 e 82). Ademais, entre as medidas consideradas pola Garantía Xuvenil inclúense formas non laborais de inserción dos mozos no mercado de traballo.

A implantación da Garantía Xuvenil debería contribuír á consecución de varios dos obxectivos da Estratexia Europea 2020.

Entre os fitos máis relevantes para a implantación da Garantía Xuvenil poden destacarse, entre outros, os seguintes:

A adopción por parte da Comisión Europea o 5.12.2012 dun paquete de medidas sobre o emprego xuvenil a fin, entre outros obxectivos, de "facilitar a transición dos estudos ao mundo laboral a través de sistemas de Garantía Xuvenil e garantir que as prácticas ofrezan experiencias de alta

calidade e en condicións de seguridade e dar aos mozos máis oportunidades de traballar e formarse no estranxeiro". Nesta mesma liña, o Parlamento Europeo adoptou o 16.1.2013 unha Resolución sobre a Garantía Xuvenil, que foi seguida pola súa Resolución de 24.5.2013 titulada "Sobre a Iniciativa de Oportunidades para a Xuventude".

Para financiar a Garantía Xuvenil e "recoñecendo a situación especialmente difícil de certas rexións", no Consello Europeo de 7 e 8 de febreiro 2013 decidiuse crear unha Iniciativa sobre o Emprego Xuvenil, "que vén a sumarse, reforzándoo, ao apoio que xa prestan os Fondos Estruturais da UE. A iniciativa estará aberta a todas as rexións que teñan taxas de desemprego xuvenil por enriba do 25% e actuará en apoio da Garantía Xuvenil".

Noutras palabras, a Iniciativa de Emprego Xuvenil concibiuse para axudar aos Estados membros a aplicar a Garantía Xuvenil.

O 22.4.2013 adóptase a Recomendación do Consello sobre o Establecemento da Garantía Xuvenil na que se establecen seis directrices sobre as que deben basearse os sistemas de Garantía Xuvenil:

- Adopción de enfoques baseados na Asociación.
- Intervención e Activación Temprá.
- Medidas de Apoio para a Integración no Mercado Laboral.
- Uso dos Fondos da Unión.
- Avaliación e Mellora Continua dos Sistemas.
- Aplicación dos sistemas de Garantía Xuvenil.

A Comunicación da Comisión de 19.6.2013 "Traballar Xuntos polos Mozos Europeos. Un Chamamento á Acción contra o Desemprego Xuvenil" volve subliñar que a aplicación da Garantía Xuvenil e "períodos de prácticas de alta calidade que aborden o déficit de competencias" son dúas da batería de medidas "que deben tomarse sen demora para incorporar os mozos ao mercado de traballo".

O Consello Europeo de 27 e 28 de xuño de 2013 aprobou poñer en marcha a Iniciativa sobre Emprego Xuvenil que habería de estar plenamente operativa en xaneiro 2014.

Nas Conclusións do citado Consello europeo indícase, ademais, que "os Estados membros que sexan beneficiarios da iniciativa sobre Emprego Xuvenil deberán adoptar un plan para abordar o paro xuvenil, en particular mediante a aplicación da Garantía Xuvenil.". Prevéndose, ademais, que en 2016 a Comisión informará acerca da aplicación da Garantía Xuvenil e do funcionamento da Iniciativa sobre Emprego Xuvenil.

2.2. BALANCE DA GARANTÍA XUVENIL EN ESPAÑA: MOITO RUÍDO E POUCAS NOCES?

Da lectura do Documento de Traballo dos Servizos da Comisión Europea de 26.2.2016 (Informe sobre España 2016) sácanse importantes conclusións.

A primeira delas é que en termos xerais a taxa de desemprego se reduciu en España en 2,8 puntos porcentuais dende mediados de 2013 ata o cuarto trimestre de 2015.

Pero, aínda que "o desemprego xuvenil tamén ten diminuído, segue sendo moi elevado. A medida que máis mozos empezaron a traballar ou a estar inscritos en educación ou formación, a taxa de desemprego das persoas de 15 a 24 anos pasou do 51,8% no cuarto trimestre de 2014 ao 46,4 % no cuarto trimestre de 2015. A porcentaxe de mozos sen traballo nin estudos nin formación (ninis) pasou "do 20,8% ao 18,5%", "segundo os datos nacionais". Máis importante quizais que o feito en si do elevada que segue sendo a taxa de desemprego xuvenil en España con respecto aos países da EU, é o dato de que as inscricións no Sistema Nacional de Garantía Xuvenil son moito máis baixas do que cabería esperar: "segundo os datos nacionais, ata febreiro de 2015, rexistráranse 211.290 mozos, dos cales se estima que 59.281 encontraron un traballo".

A descentralización das políticas activas de emprego puidera ser tamén un freo ao éxito da Garantía Xuvenil en España se nos atemos ao citado Informe sobre España 2016 elaborado pola Comisión Europea: "tampouco quedan claros o papel e a contribución dos servizos públicos de emprego autonómicos á hora de ofrecer aos mozos ninis unha oferta

de emprego, período de prácticas, formación de aprendiz ou educación continua no prazo de catro meses".

En conclusión, a pesar de que España é polo montante das axudas o país da UE máis beneficiado coa implementación da Garantía Xuvenil, non está a dar de momento os froitos esperables. Isto puidera obedecer a causas moi diversas: ou ben a información sobre a Garantía Xuvenil non está a chegar aos mozos (a publicidade institucional non ten suficiente visibilidade), ou os mozos non teñen unha motivación suficiente para inscribirse no sistema nacional da Garantía Xuvenil, ou simplemente os mozos están convencidos das "bondades" que a Garantía Xuvenil pode achegarlles para a súa inserción laboral.

2.3. SE SE ATRASA A IDADE DE XUBILACIÓN E SE COMPATIBILIZA PENSIÓN E TRABALLO, PODE DIMINUÍR O DESEMPREGO XUVENIL?

Á par que se adoptan reformas lexislativas en prol da sostibilidade dos sistemas de Seguridade Social en moitos Estados europeos -entre eles España- co fin de atrasar a idade ordinaria de xubilación e mesmo para permitir ao pensionista compatibilizar o cobramento da pensión cun traballo remunerado, unha alta porcentaxe da xeración que habería de financiar as pensións no S.XXI non está a cotizar -nin previsiblemente o fará a curto prazo- por falta de ocupación.

Da interconexión e concorrencia nun mesmo espazo temporal e territorial de ambos os dous fenómenos (envellecemento da poboación e desemprego xuvenil) son un exemplo significativo as Conclusións do Consello Europeo de 28 e 29.6.2012 que, considerando crucial a loita contra o desemprego xuvenil a liña seguida engade que "tamén é importante promover a reactivación dos traballadores de máis idade".

A Comisión Europea no seu Libro Branco para afrontar este reto parece pouco realista pois a Comisión avoga por encontrar "un equilibrio axeitado" xa que "manterse activo durante algúns dos anos de vida adicionais non significa que a xente maior se vexa privada da súa merecida xubilación

en beneficio dos mozos. Tampouco se trata de que os traballadores de máis idade conserven uns postos de traballo que, doutro modo, poderían ocupar traballadores máis novos" (Libro Branco (2012) páx. 11).

A pesar de todo, hai os que non consideran unha contradición o avogar, por un lado, por atrasar a idade de xubilación e, por outro, loitar contra o desemprego xuvenil porque defenden que "o desemprego xuvenil é unha consecuencia das crises económicas, das deficiencias dos sistemas educativos e das institucións laborais dos países. Que os mozos teñan traballo non depende de que outras persoas deixen de traballar senón doutras estratexias máis específicas".

3. CONCLUSIÓNS

O feito de que haxa millóns de mozos que actualmente non cotizan nin contribúen ao sostemento do sistema do Benestar compromete a viabilidade financeira deste tanto ou máis que o aumento a medio prazo dos beneficiarios de pensionistas de xubilación.

O futuro das pensións non se encontra nas políticas encamiñadas a atrasar a idade de xubilación ou reducir a contía das mesmas, senón nas que promovan o aumento de ingresos da Seguridade Social vía cotizacións ou impostos e nas que fomenten o incremento da produtividade da economía española.

4. BIBLIOGRAFÍA

- Ayuso. M.; Guillén, M. e Valero D.; Sostenibilidad del Sistema de Pensiones en España desde la Perspectiva de la Equidad y la Eficiencia: <http://www.ub.edu/irea/Seminari%202014/M.Ayuso.pdf>.
- Comisión Europea; Libro Verde (2010); En Pos de unos Sistemas de Pensiones Europeos Adecuados, Sostenibles y Seguros: Bruselas.
- Comisión Europea; Libro Blanco (2012). Agenda Para Unas Pensiones Adecuadas, Seguras y Sostenibles: Bruselas.
- Comunicación presentada al Consejo CEE (1991); Sistemas Complementarios de Seguridad Social. (El papel de

- los Sistemas de Jubilación Profesionales en la Protección social de los trabajadores y sus implicaciones para la libre circulación): Bruselas.
- Comunicación de la Comisión al Consejo y al Parlamento Europeo (2006) Sostenibilidad a largo Plazo de las Finanzas Públicas en la UE: Bruselas.
- Coquet, B. (2010) "Crecimiento y Empleo para Financiar la Protección Social en la Próxima Estrategia de la EU" en: VV.AA; (2010). *El Empleo y la Dimensión Social en la Estrategia EU-2020*. Gobierno de España: Madrid.
- Dictamen del Comité Económico y Social Europeo (2012) sobre el Libro Blanco- Agenda para unas Pensiones Adecuadas, Seguras y Sostenibles: Bruselas.
- Palacios Marques, D. et alii (2010); Efectos de la Productividad, Envejecimiento, Empleo y Emigración sobre la Sostenibilidad del sistema público de pensiones en España: Propuestas de Reforma. Ministerio de Empleo: Madrid.
- Fernández Cordón J.A; El Futuro (Demográfico) No es Tan Crudo: <http://economistasfrentealacrisis.com/el-futuro-demografico-no-es-tan-crudo/>.
- Fernández Cordón J.A. (2015); Relaciones Intergeneracionales, Demografía y Economía en Relación con las Pensiones. Cuadernos de Relaciones Laborales Vol. 33, nº 2.
- García de Cortázar Nebreda, C.(2014); El factor de Sostenibilidad en Europa. XI Congreso Nacional de la Asociación Española de Salud y Seguridad Social. Laborum: Murcia.
- Lorenzo Carrascosa, L.; "Consecuencias del Envejecimiento de la Población: el Futuro de las Pensiones": http://www.ine.es/daco/daco42/sociales/infosoc_envej.pdf.
- Morales Ortega, J.M.; "La Estrategia de Emprendimiento y Empleo Joven y la Ley 11/2013 en el Contexto Europeo: Garantía Laboral y Garantía Formativa" en: Mª Fernanda Fernández López y Javier Calvo Gallero (Dir.) (2013); La Estrategia de Emprendimiento y Empleo Joven en la Ley 11/2013: Desempleo, Empleo y Ocupación Juvenil. Bomarzo: Albacete.

Resolución de la CES (2010); En Pos de unos Sistemas de Pensiones Europeos Adecuados”,- la respuesta de la CES al Libro Verde de la Comisión Europea: Bruselas.

Sánchez-Rodas Navarro, C. (2014); La Garantía Juvenil en la Unión Europea. Obstáculos para su Implantación en España. Revista Derecho Social y Empresa nº 1.

Vallecillo Gámez, M.R. e Molina Navarrete, C. (2013); La Reforma de Segunda Generación del Mercado Laboral: Incentivos al Espíritu Emprendedor y Retorno del Pensamiento Mágico. Revista de Trabajo y Seguridad Social nº 361.